

Medzinárodné financie

Prednáška 2

18.2.2009

Ing. Zuzana Čierna

Platobná bilancia

(Balance of Payments)

Obsah prednášky

- ✓ Charakteristika platobnej bilancie (PB)
- ✓ Obchodné a neobchodné platby
- ✓ Štruktúra platobnej bilancie
- ✓ Druhy platobnej bilancie
- ✓ PB a devízový kurz

Čo je platobná bilancia a z čoho sa skladá?

- PB je súhrn platobných transakcií, ktoré sa realizujú medzi rezidentmi určitej krajiny a zvyškom sveta
- PB sa skladá z:
 1. Bežný účet
 2. Kapitálový a finančný účetVerejné vyrovnanie

1. Bežný účet

- a) platby za dovoz a vývoz tovaru (obchodná bilancia)
- b) platby za dovoz a vývoz služieb
- c) bežné transfery (prevod ziskov, dividendy...)

2. Kapitálový a finančný účet

- a) kapitálový (súvisí s kapitálovými transfermi a s nevýrobnými a nefinančnými aktívami)
- b) finančný (týka sa investícií /priame inv., portfóliové inv., ostatné inv. a rezervné aktíva/)

Verejné vyrovnanie

(zvýšenie/zníženie devíz. rezerv; pôžičky zo zahraničia;
alokácie SDR; pôžičky od MMF)

Import and Export of Goods and Services; Trade Balance; Current Transfers; Profits, Dividends; Financial Assets; Reserves of Foreign Currency; Foreign Loans; Special Drawing Rights; International Monetary Fund

Údaje o vývoji PB:

- sú dôležitým indikátorom tlaku na menový kurz. Zmeny v PB môžu viesť k menovým kontrolám
- sú signálom na kontrolu platieb (dividendy, úroky, poplatky za licencie a i.)
- pomáhajú manažérom a investorom predpovedať trhovú potenciál v krajine v krátkodobom horizonte

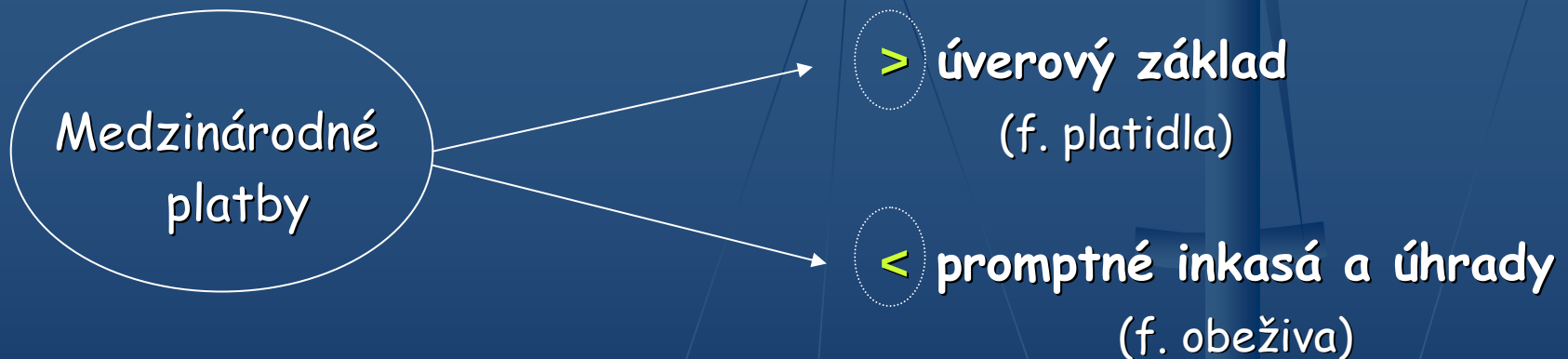
Platba - presun platobného prostriedku na vyrovnanie pohľadávky alebo záväzku
(realizačná fáza peňažného vzťahu)

- každá platba ovplyvňuje PB príslušnej krajiny
- platba má podobu inkasa z cudziny
(prílev platobných prostriedkov)
alebo
úhrady do cudziny
(presun p. p. z krajiny do cudziny)

Platobné prostriedky - platidlá slúžiace na vyrovnanie záväzkov
(zlato, valuty a devízy a od nich odvodené
finančné deriváty)

Devízy - peňažné pohľadávky znejúce na cudziu menu a
splatné v cudzine

Valuty - bankovky, štátovky a mince obiehajúce v cudzích
štátoch

Instruments of Payments; Gold; Foreign Currency; Financial Derivatives; Banknotes and Coins;
Bills; International Payments; Credit Base; Spot Encashment and Remittance

Kreditné položky PB – inkasá (+) /tvorba devíz/

- ↑ zahraničných záväzkov
- ↓ zahraničných pohľadávok

Debetné položky PB – úhrady (-) /vynakladanie devíz/

- ↑ zahraničných pohľadávok
- ↓ zahraničných záväzkov

(princíp podvojného účtovníctva)

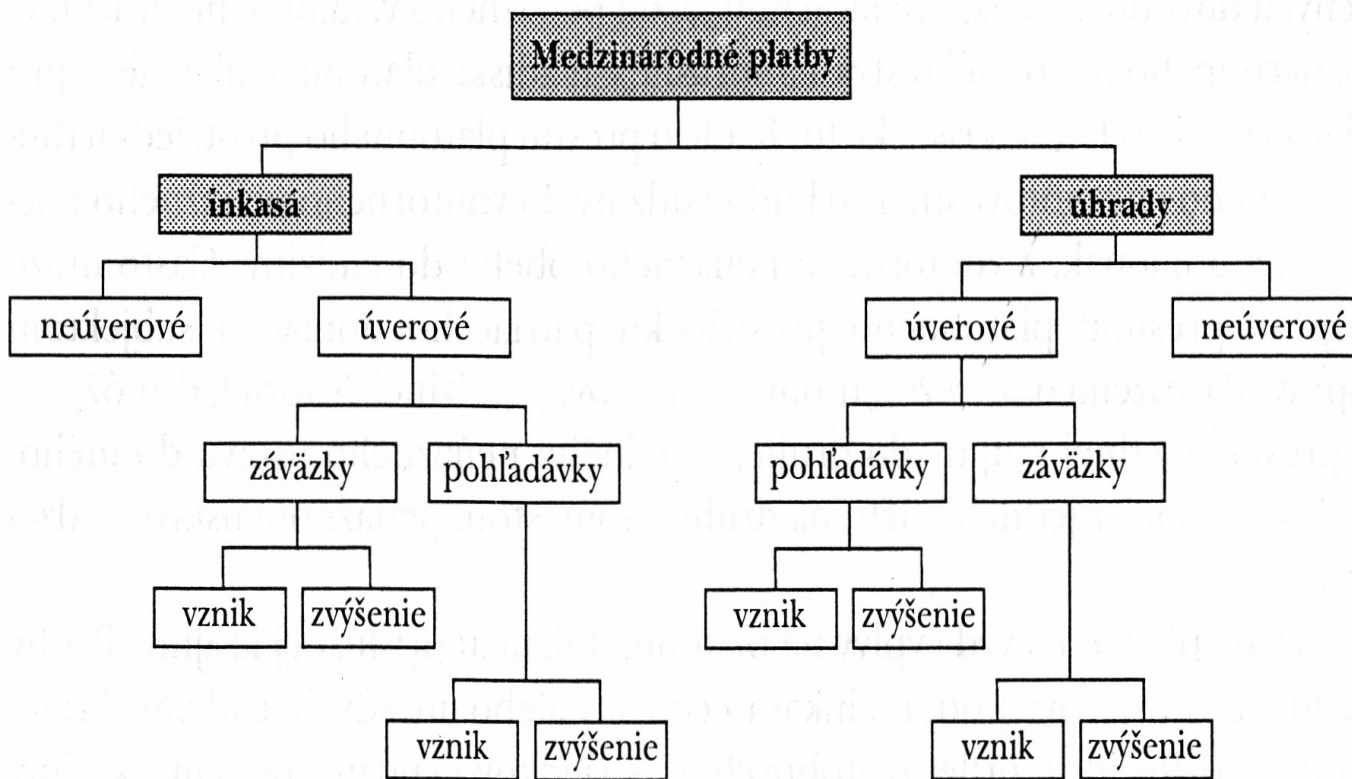
Tab. 1.1

Kreditné a debetné položky platobnej bilancie

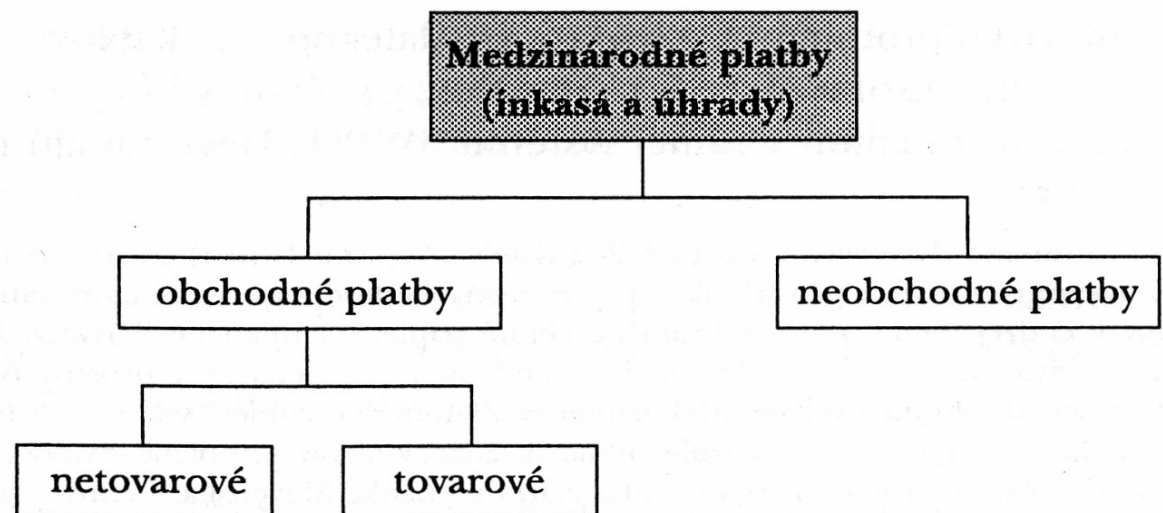
Kredit (+)	Debet (-)
(Ponuka)	(Dopyt)
Vývoz tovarov	Dovoz tovarov
Vývoz služieb	Dovoz služieb
Dovoz dôchodkov (výnosov)	Vývoz dôchodkov (výnosov)
Dovoz transferov	Vývoz transferov
Dovoz kapitálu	Vývoz kapitálu
Zvýšenie držby domácej meny v zahraničí	Zníženie držby domácej meny v zahraničí
Zníženie devízových rezerv	Zvýšenie devízových rezerv

Supply; Demand; Incomes (Profits); Domestic Currency

Štruktúra medzinárodných platieb

Členenie medzinárodných platieb

Aké stavy môže nadobúdať platobná a obchodná bilancia?

■ **Obchodná bilancia** (dovoz a vývoz tovarov) môže byť:

- vyrovnaná (Ex sa približne rovná Im)
- aktívna ($Ex > Im$)
- pasívna ($Ex < Im$)

■ **Platobná bilancia** (bežný a kapitálový účet) môže byť:

- vyrovnané saldo (obchodné a kapitálové platby sú vyrovnané)
- prebytok (väčší prílev platieb /inkás/ do ekonomiky ako odlev)
- deficit (väčší odlev platieb z ekonomiky ako prílev)

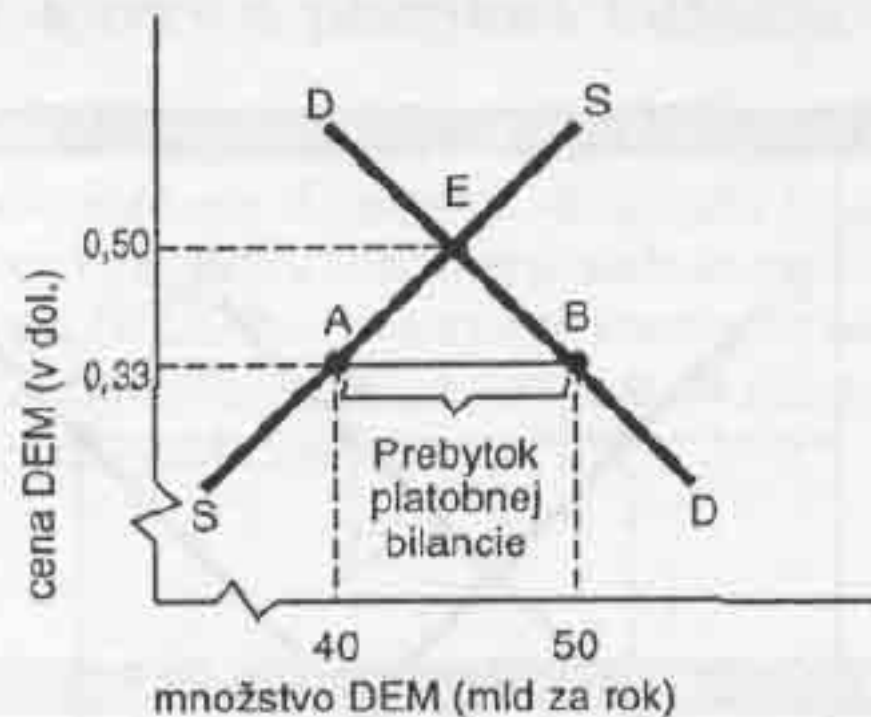
Saldo PB $\Rightarrow$ bež. účet + kapit. účet + chyby a omyly + devíz. bilancia = 0

Grafické vyjadrenie deficitu platobnej bilancie

☞ deficit PB

Grafické vyjadrenie prebytku platobnej bilancie

prebytok PB ☞

Ako možno riešiť nerovnováhu PB?

➤ Externé metódy riešenia EX-ANTE deficitu

- diferencovaný prístup k transakciám s cudzinou
- clá, vývozné podpory, dovozné kvóty, licencie, dane, reštrikcie pohybu kapitálu

➤ Interné metódy riešenia EX-ANTE deficitu

- ovplyvňovanie domáceho podnikateľského prostredia
- zmeny menovej a fiškálnej politiky, zmeny úrokovej miery, redukovanie fondov (rozpočtu), zmeny daní

➤ Riešenie EX-POST deficitu (skutočného deficitu)

- platby zlatom, menovými rezervami, pôžičkami, kompenzačnými obchodmi

➤ Zmeny menového kurzu

Horizontálna a vertikálna štruktúra PB

Horizontálna štruktúra PB - jednotlivé položky

Vertikálna štruktúra PB - jednotlivé stĺpce

Základné skupiny položiek:

- vývoz a dovoz tovarov,
- vývoz a dovoz služieb,
- vývoz a dovoz dôchodkov (výnosov),
- vývoz a dovoz bežných (krátkodobých) jednosmerných transferov,
- vývoz a dovoz kapitálových (dlhodobých) jednosmerných transferov,
- vývoz a dovoz dlhodobého kapitálu,
- vývoz a dovoz krátkodobého kapitálu,
- zmena držby domácej meny v zahraničí,
- chyby a omyly (resp. nezahrnuté položky),
- zmena v devízových rezervách.

Platobná bilancia SR - január až máj 2008

	Inkasá (+)		Platby (-)		Saldo	
	mil. SKK	mil. USD	mil. SKK	mil. USD	mil. SKK	mil. USD
TOVAR *	645 988,00	30 131,44	646 630,00	30 161,39	-642,00	-29,95
SLUŽBY	71 227,24	3 322,32	76 546,98	3 570,45	-5 319,73	-248,13
Doprava	26 325,99	1 227,95	20 569,07	959,42	5 756,92	268,53
Cestovný ruch	20 019,08	933,77	16 672,70	777,68	3 346,37	156,09
Iné služby celkom	24 882,17	1 160,60	39 305,20	1 833,35	-14 423,02	-672,75
VÝNOSY	29 737,98	1 387,10	48 497,06	2 262,10	-18 759,08	-875,00
Kompenzácie pracovníkov	17 500,00	816,27	1 989,49	92,80	15 510,51	723,47
Výnosy z investícií	12 237,98	570,83	46 507,57	2 169,30	-34 269,59	-1 598,47
BEŽNÉ TRANSFÉRY	26 916,45	1 255,49	35 108,81	1 637,61	-8 192,37	-382,12
BEŽNÝ ÚČET	773 869,66	36 096,35	806 782,85	37 631,55	-32 913,18	-1 535,20

KAPITÁLOVÝ ÚČET *	15 722,82	733,37	936,83	43,70	14 785,99	689,68
FINANČNÝ ÚČET	2 999 471,8 7	139 905,88	- 2 978 735,2 7	- 138 940,01	20 736,61	965,88
PRIAME INVESTÍCIE *	741 512,74	34 587,10	- 737 702,25	-34 409,36	3 810,48	177,74
V zahraničí (priamy investor = rezident)	15 086,59	703,70	-15 972,00	-745,00	-885,41	-41,30
Majetková účasť	752,59	35,10	-2 250,00	-104,95	-1 497,41	-69,85
Reinvestovaný zisk	0,00	0,00	-500,00	-23,32	-500,00	-23,32
Ostatný kapitál	14 334,00	668,59	-13 222,00	-616,73	1 112,00	51,87
V SR (podnik priamej investície = rezident)	726 426,15	33 883,40	- 721 730,25	-33 664,36	4 695,89	219,04
Majetková účasť	7 936,15	370,17	-4 662,25	-217,47	3 273,89	152,71
Reinvestovaný zisk	7 500,00	349,83	0,00	0,00	7 500,00	349,83
Ostatný kapitál	710 990,00	33 163,39	- 717 068,00	-33 446,90	-6 078,00	-283,50
PORTFÓLIOVÉ INVESTÍCIE *	99 734,43	4 652,01	-79 277,47	-3 697,82	20 456,97	954,19
Aktíva	38 017,96	1 773,31	-32 301,72	-1 506,68	5 716,24	266,63
Pasíva	61 716,47	2 878,70	-46 975,75	-2 191,14	14 740,72	687,57

FINANČNÉ DERIVÁTY	1 066 038,27	49 724,25	-1 068 899,48	-49 857,71	-2 861,21	-133,46
Aktíva	539 698,97	25 173,70	-549 007,96	-25 607,91	-9 308,99	-434,21
Pasíva	526 339,31	24 550,55	-519 891,53	-24 249,80	6 447,78	300,75
OSTATNÉ INVESTÍCIE *	1 092 186,44	50 942,53	-1 092 856,06	-50 975,12	-669,63	-32,60
Dlhodobé	69 150,46	3 224,07	-65 905,52	-3 074,07	3 244,94	150,00
Aktíva	9 839,92	458,97	-16 185,55	-754,96	-6 345,63	-295,99
Pasíva	59 310,55	2 765,10	-49 719,97	-2 319,12	9 590,58	445,98
Krátkodobé	1 023 035,97	47 718,46	-1 026 950,54	-47 901,05	-3 914,57	-182,59
Aktíva	626 642,58	29 229,10	-630 580,69	-29 412,78	-3 938,11	-183,69
Pasíva	396 393,40	18 489,36	-396 369,86	-18 488,26	23,54	1,10
KAPITÁLOVÝ A FINANČNÝ ÚČET	3 015 194,69	140 639,26	-2 979 672,10	-138 983,71	35 522,60	1 655,55

CHYBY A OMYLY					-6 146,81	-292,55
CELKOVÁ BILANCIA	-101 402,00	-4 817,10	97 864,60	4 644,90	-3 537,40	-172,20
MONETÁRNE ZLATO	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
SDR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
DEVÍZOVÉ AKTÍVA	101 402,00	4 817,10	-97 595,30	-4 631,90	3 806,70	185,20
Vklady	16 092,50	764,50	0,00	0,00	16 092,50	764,50
Cenné papiere	85 309,50	4 052,60	-97 595,30	-4 631,90	-12 285,80	-579,30
Obligácie a zmenky	0,00	0,00	-97 595,30	-4 631,90	-97 595,30	- 4 631,90
Nástroje peňažného trhu a fin. deriváty	85 309,50	4 052,60	0,00	0,00	85 309,50	4 052,60
REZERVNÉ AKTÍVA	0,00	0,00	-269,30	-13,00	-269,30	-13,00
CHYBY A OMYLY	101 402,00	4 817,10	-97 864,60	-4 644,90	3 537,40	172,20

Použitý kurz: USD = 21,439 Sk

- **Saldo výkonovej bilancie**
 $EX - IM = - (D + T + DK + KK + DR)$
- **Saldo bežnej bilancie**
 $EX - IM + D + T = - (DK + KK + DR)$
- **Saldo základnej bilancie**
 $EX - IM + T + D + DK = - (KK + DR)$
- **Saldo celkovej platobnej bilancie**
 $EX - IM + T + D + DK + KK = - DR$

kde:

- Ex** - export
- Im** - import
- T** - čistý pohyb transferov
- D** - čistý pohyb dôchodkov
- DK** - čistý pohyb dlhodobého kapitálu
- KK** - čistý pohyb krátkodobého kapitálu
- DR** - čistý pohyb devízových rezerv

Druhy platobnej bilancie:

- **obchodná**
- **výkonová**
- **bežná**
- **základná**
- **celková**

Vyrovnanie platobnej bilancie

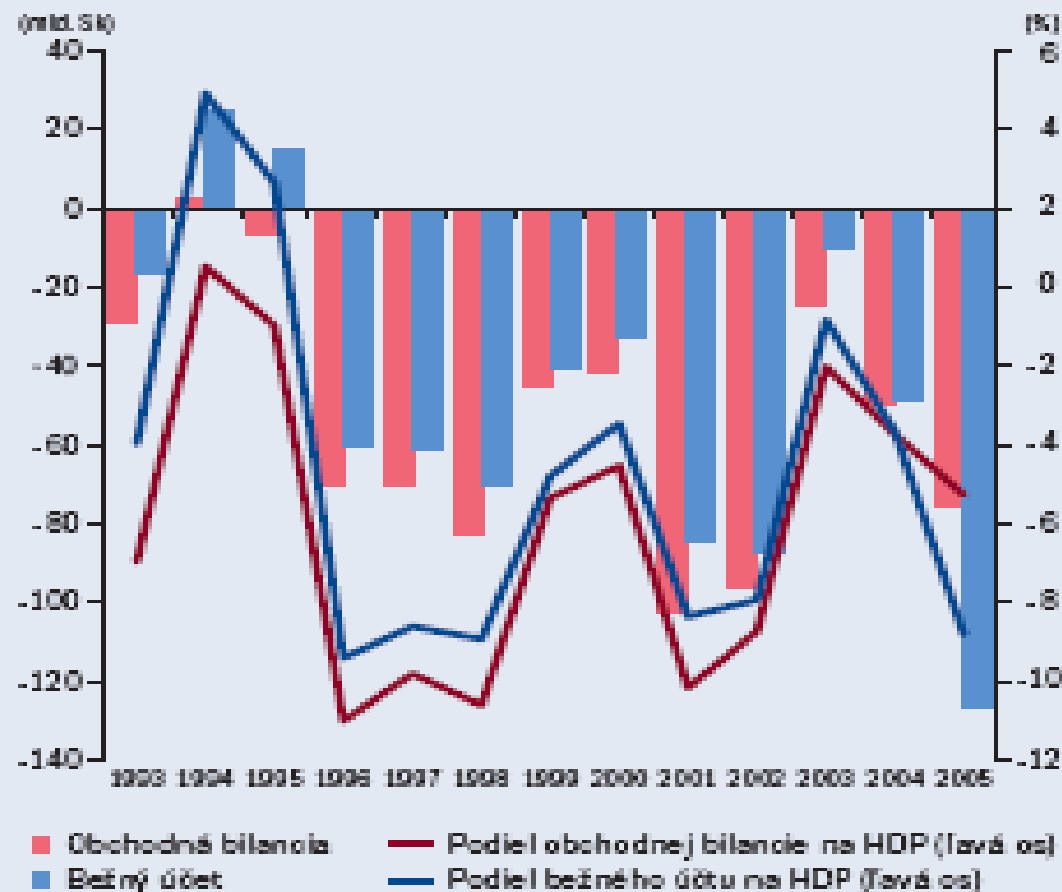
- **cenové**
- **dôchodkové**
- **monetárne**
- **kurzové**

Druhy platobnej bilancie

vývoz a dovoz tovarov	<i>obchodná bilancia</i>				
+ vývoz a dovoz služieb		<i>výkonová bilancia</i>			
+ vývoz a dovoz výnosov			<i>bežná bilancia</i>		
+ vývoz a dovoz jednostranných bežných transferov					
+ jednostranné kapitálové transfery				<i>základná bilancia</i>	
+ vývoz a dovoz dlhodobého kapitálu					
+ vývoz a dovoz krátkodobého kapitálu					<i>súhrnná bilancia</i>
+ zmena držby domácej meny v zahraničí					
+ chyby a nezačlenené položky					
zmena stavu devízových rezerv (+ zníženie, - zvýšenie)					

Bežný účet PB, 1993-2005

Graf 20 Vývoj bežného účtu a obchodnej bilancie

Zdroj: NBS a ŠÚ SR

Platobná bilancia SR

Schodok bežného účtu platobnej bilancie:

Júl 2007 = 40,5 mld. Sk

Júl 2006 = 85,75 mld. Sk

2005 = 126,9 mld. Sk (8,8 % HDP)

2004 = 46 mld. Sk (3,5 % HDP)

2003 = 10,2 mld. Sk (0,9 % HDP)

2002 = 87,9 mld. Sk (8,2 % HDP)

2001 = 84,9 mld. Sk (8,5 % HDP)

2000 = 39 mld. Sk (3,7 % HDP)

Obchodná bilancia:

2005 = - 76 mld. Sk

2004 = - 47 mld. Sk

2003 = - 23,6 mld. Sk

2002 = - 96,6 mld. Sk

2001 = - 102,8 mld. Sk

vývoz: stroje, prepravné zariadenia, železo, oceľ

dovoz: ropa, surové materiály- papier, neželezné kovy, chemikálie

doprava: príjmy za tranzit

Devízové rezervy NBS a ostatné aktíva v cudzej mene k 31.7.2008

v mil. USD

A. Devízové rezervy NBS	19 773,0
(1) Devízové prostriedky (v konvertibilných menách)	18 724,2
(a) Cenné papiere	17 705,6
(b) Hotovosť a vklady:	1 018,6
(i) ostatné národné centrálné banky, BIS, MMF	134,0
(ii) banky s ústredím v SR	
(iii) banky s ústredím v zahraničí	884,6
(2) Rezervná pozícia v MMF	17,9
(3) Držba SDR	1,4
(4) Zlato (vrátane zlatých depozít, zlatých swapov) ²	1 029,5
- objem v miliónoch trójskych uncí	1,129
(5) Ostatné devízové aktíva	
B. Ostatné aktíva v cudzej mene	6,5
- úvery nezahrnuté v devízových rezervách	6,5

Platobná bilancia a devízový kurz

Devízový (menový) kurz - cena cudzej meny vyjadrená množstvom inej meny.

Kótovanie výmenných kurzov:

1. Priamy kurzový záznam ($1 \text{ EUR} = 30,1260 \text{ SKK}$)
2. Nepriamy kurzový záznam ($1 \text{ SKK} = 0,0332 \text{ EUR}$)

- **2.10.1998** bolo zrušené flukтуаčné pásmo a tiež naviazanie kurzu slovenskej koruny na menový kôš. Zavedený bol voľne plávajúci kurz koruny, ktorý sa určoval na základe ponuky a dopytu po slovenskej korune na medzibankovom devízovom trhu.
- **Od 1.1.1999** sa stala referenčnou menou EUR/SKK.
- S účinnosťou od **2.1.2006** s platnosťou na ďalší pracovný deň sa kurzový lístok Národnej banky Slovenska a forwardové kurzy zverejňujú na internetovej stránke Národnej banky Slovenska o 14.50 h.
- **Od 1.1.2009** sa novou menou v SR stalo EURO

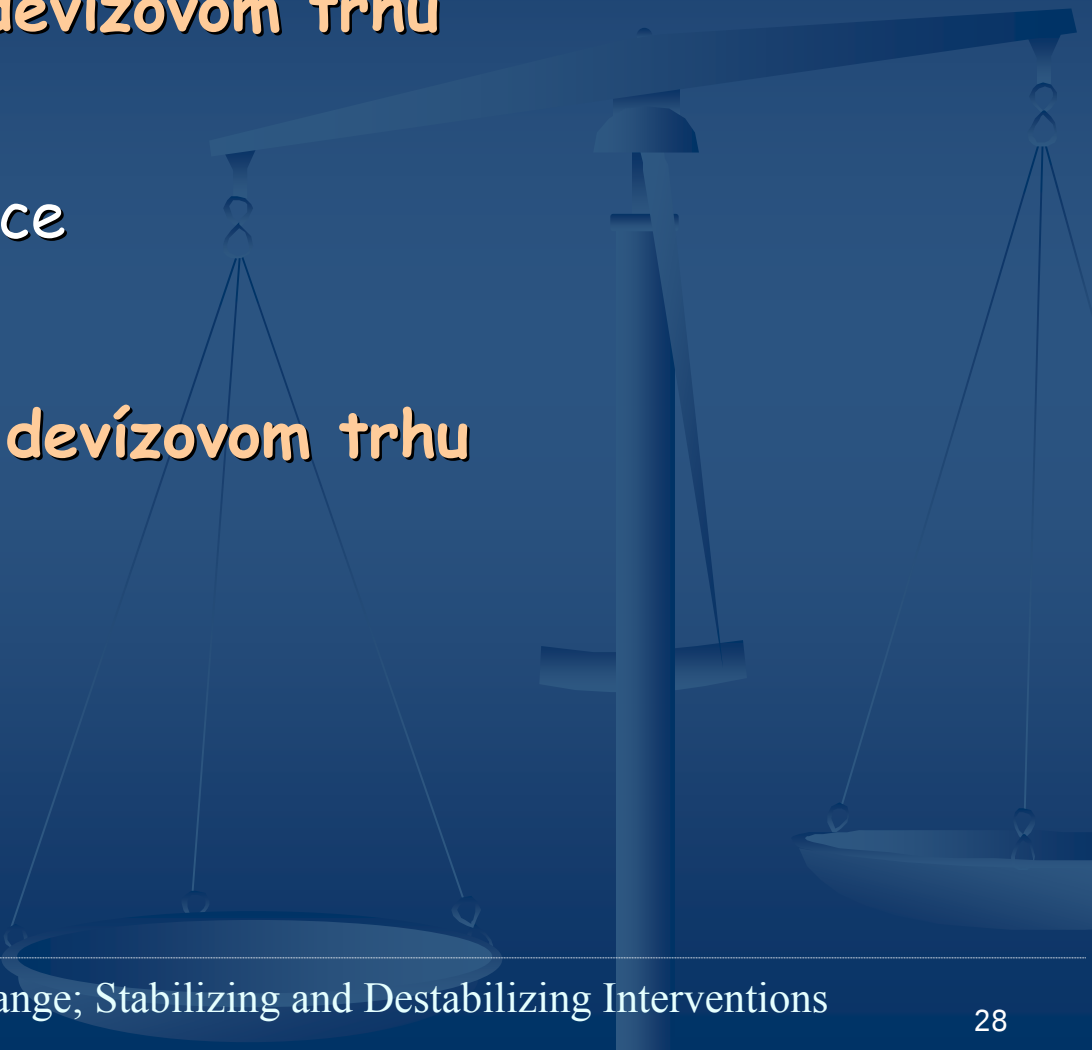
■ Posuny kriviek devízovej ponuky a dopytu

■ Depreciácia dom. meny

- Zvýšenie dopytu po zahraničných tovaroch
- Pokles exportu v dôsledku hospodárskej stagnácie

■ Apreciácia dom. meny

- Rast exportu
- Zavedenie domácej výroby zahraničného výrobku

-
- Špekulácie na devízovom trhu
 - stabilizujúce
 - destabilizujúce
 - Intervencie na devízovom trhu
 - priame
 - nepriame

Ďakujem za pozornosť !

